

OWIECZKA (399) *sb f*

owieczka (398), **owiecka** (1); owieczka : owiecka *Leop* (2:1; 2.Reg 12/4).

o, e oraz a *jasne*.

sg *N* owieczka (34). ◇ *G* owieczki (15). ◇ *D* owieccę (2). ◇ *A* owieczkę [*w tym*: -e (1)] (32). ◇ *I* owieczką (6). ◇ *L* owieccę (2), owieczce (1); -ccę (1) *RejAp*; -ccę : -czce *RejPos* (1:1). ◇ *V* owieczko (8). ◇ *pl N* owieczki (49). ◇ *G* owieczek (97). ◇ *D* owieczkãm (11) *RejPs*, *RejAp* (3), *RejPos* (4), *WujJudConf*, *CzechRozm* (2), owieczk(o)m (3) *ReszPrz*, *ReszList*, *LatHar*. ◇ *A* owieczki (93). ◇ *I* owieczkami (33). ◇ *L* owieczkãch (7); -ãch *RejPos* (6), -ach (1) *ReszList*. ◇ *V* owieczki (6).

Sł stp notuje, Cn: owieczka, owieczki, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Dem.* od „owca”; zwykle z neutralizacją funkcji deminutywnej; *ovis Vulg, PolAnt, Mącz; ovicula Mącz, Cn* (399) : podobieństwo frogie⁸⁰ lwã/ [...] albo łczeniãciã ie⁸⁰ ktore fie táiemnie włãdziło aby włãpiło owieczkã *RejPs* 22v; Nuż też iãko owieczkã drugiego bogãci/ Bo tá kilkã do roku zãwzdy czynĩszow plãci. Welnã nabiał/ iãgniãtko/ á zã dwoie lãmã Słtãnie *RejWiz* 56; *Leop* 2.Reg 12/3, 4; gdy [*pastyrz*] wypuści owce łwe/ idzie przed nimi/ á owieczki idã zã nim *BibRadz Ioann* 10/4, *Ioann* 10/3, 11; *BielKron* 71 [2 r.]; *Mącz* 12b, 271c; Iãko też y iãgniãtkã w nawietłzym zãmiefzãniu poznawãiã głõs mãtek łwoich á owieczek łwoich/ á bieży kãzde á łzuka włãlnego pokãrmu łwego. *RejPos* 124, 20, 122 [5 r.], 123, 123v *marg*, 124 [2 r.] (18); *RejZwierc* 64 [2 r.], 108, 108v, 110, 204v.

W porównaniach (45): *OpecŻyw* 136; *Deduxifti licut oues populum tuum* [...]. *Przewiodłes miły Panie iako owieczki Lud twoy w rãku Moyłefza y Aarona. WrõbŻõłt* 76/21, Q3v, 79/2, 106/41; *RejPs* 92, 113v, 141v, 188v; Pan Bog włtãwicznie Kõłcioł wiernych łwoich miłõściwie iãko pãłtyrz owieczki zgomadzãc [!] [...] raczy. *LubPs* F3, R5, S, S3, V4v, Z6v, cc2; *KrowObr* 49v; A o thę łwiãtã dułzã włzyłcy nic niedbamy/ Iãko Rzeźnik owieczkã prãwie iã chowamy. *RejWiz* 121v, 82v; *RejFig* Dd2v; *RejZwierc* 104v; *BibRadz Is* 53/7; ázãłz nie dãc zã łwiãczenie/ zã birznõwanie/ zã golenie/ zã łtrzyzenia mnĩłzek iãko od owieczek *RejAp* 152, 80, 101v; *RejPos* 104, 106v, 184, 275; *RejZwierc* 256; iãko owieczki miãdzy wilki/ bes rogow/ tãk oni miãdzy Chrześciãny ludzmi obludnymi *CzechRozm* 112v, 221, 234, 248v; *SkarŻyw* 355; *CzechEp* 66, 427; *NiemObr* 106; *ReszList* 153; GDy łzli Przodkowie nãłzy z Egiptu: [...] Gory łię im rozrãdõwãły iãko owieczki: A iãko iãgniãtkã włzyłtkie inne pagorki. *ArtKanc* G2v, I15v; *GrabowSet* S4v.

Tłumaczenie etymologii grec. ἄμνος ‘jagnię, baranek’ (1): *FalZioł* IV 1c *cf* »baranek albo owieczka«.

W charakterystycznych połączeniach: owieczka maluczka, mała, nowiutka, powolna, prosta, stracona, zginęła (3).

Wyrażenia: »błędna owieczka« (5): a racz fie nam vkazac miłõściwem a łaskawem wodzem a pãłterzem iako onem błãdnem owieczkam ktore bez włłey opieki: wpadaia w łwkom wpãłłczeki *RejPs* 92, 141v; *LubPs* cc2; *RejZwierc* 104v; *RejPos* 106v.

»głupia owieczka« (1): Głupia/ prołta owieczkã/ Gdy iã pãłterz niebãczny/ W łãł/ buiãc pułci [...] / Ginie *GrabowSet* G3.

»niewinna owieczka« (1): Tãkiez kiedy niewinne wilk owieczki goni. [...] Tãkzeç y dobrzy łudzye tyż przypadki mãiã/ Iż nã nie dziwne czãły częłto przypadãiã. *RejWiz* 138.

»owieczka pokorna« (4): *OpecŻyw* 136; *CzechRozm* 234; Prufzacy [...] wyrzeli ludzie dziwne/ niewidane w odzieniu mniłkim ále iáko owieczki pokorne. y vmyślili ie poimáć. *SkarŻyw* 355; *GrabowSet* S4v.

Szeregi: »baranek albo owieczka« (1): BAranek albo Owieczka/ z greckie⁸⁰ imiona [ἄμνος] rzeczón iest fkromny [ἄμενής = słaby]. Bowiem iest między włzytkiemy ziemłkiami zwierzety niewinny/ y napokornieyłzy/ gdyż niko⁸⁰ nie vraża/ ani zębem/ ani rogiem ani piętkhá/ A każda w nim rzecz iesth pożyteczna *FalZioł* IV 1c.

»jagnię a owieczka« [*szyk* 1:1] (2): ná części polá onego kthore był kupił [...] zá łtho (iágniáth á) nowiutkich owieczek [*centum novellis ovibus*; zá łto młodych owiec *WujBib*] *Leop Ios* 24/32; *AntKanc* G2v.

Przen (318) :

a) Człowiek będący pod czyimś zwierchnictwem, pozostający w zależności od kogoś, wykorzystywany przez mocniejszego (4) : Aleć nędzna owieczko gdzyeć ten [*przewrotny*] páłterz rządzi/ Ołtrzegay łie y łámá choć z nim łtádo błádzi. *RejWiz* 77v; *GórnDworz* Bb5; *RejPos* 23v; *Dwá łporni wilcy o łię łie* nie kułzá/ Owieczki nędzne ty wełnę dáć mułzá. *RejZwierc* 228v.

b) *W Starym Testamencie*: Człowiek jako stworzenie w stosunku do Boga Stworzyciela i Pana; członek narodu izraelskiego (18) : Wydarł [Bóg] z ręki Egipskiej łwe owieczki wdzyęczne *LubPs* gg3v, L4v, R5v *marg*, S3 *marg*, V4, X2 *marg*; ábychmy cie Páná á Krolá łwego/ vłtáwicznie poznawáli/ [...] á tobie iáko wierne owieczki twoie/ záwždy połłuzni byli *RejPos* 148.

Wyrażenia: »owieczka pastwisk(a) [*czyjego* = *Boga*]« [*szyk* 4:2] (6): iratus est furor tuus super oves pałcuę rue. Ach miły panie boże iakos to nas odrzucił dołzczátku/ rozpalił łie gniew twoy na owieczki pałtwiska twego. *WróbŻołt* 73/1; *LubPs* R3v, S3; *RejPos* 53v; bo on iest Pánem Bogiem náłzym/ á my lud iego/ y owieczki páłtwiská iego. *LatHar* 15, 61.

»owieczki rąk jego [*Boga*]« (1): Nos aut^{em} populus pałcue eius: et oves manus eius. A my lud pałtwisk iego y owieczki rąk iego. *WróbŻołt* 94/7.

»owieczka zebrania trzody jego« (1): A práwiechmy łą nędzne owieczki zebránia trzody iego *RejPs* 141.

Szereg: »lud (jego a. twój), (a, i) owieczki jego« = *populus et oves Vulg* (8): *WróbŻołt* 94/7; iż to iest ten pan kthory łtworzył nas bochmy mi łámi przez łie łtworzeni być nie mogli/ álechmy łie łtali włáfnym ludem iego á owieczkami ktore żywą ná páłtwiskach iego. *RejPs* 146v; Pan iesth łam Bogiem y páłterzem náłzym á mychmy łą ludem wyernym y owyeczkámi yego. *LubPs* V4v *marg*, S3, X2; *RejPos* 53v; *LatHar* 15, 61.

c) *W Nowym Testamencie*: *Uczeń, wyznawca w stosunku do mistrza i przewodnika duchowego nazywanego pasterzem; wyznawca Chrystusa; wierny Kościoła chrześcijańskiego* (275) : Modli łie dobry pałtyrz za owieczki łwé/ nie zafie/ ale za nás/ iako wierny iednácz náłs *OpecŻyw* 53v, [57]v, 167; *RejPs* 109v; *RejKup* n7v, dd5; *MurzHist* Cv, V v; O Pánie Iezu Kryłtułie Synu Bogá żywego/ Wyrwi twoie owietzki od tego bálwochwálłtwá okrutnego. *KrowObr* 118, 80, 126v; *RejWiz* 192v; Ale wy nie wierzyćie/ bo nie iestećie z owieczek moich *BibRadz Ioann* 10/26, II 57a *marg*, *Ioann* 10/14, 15, 27; *OrzRozm* F3; *RejAp* 13v, 35, 35v, 36v [2 r.], 37 [3 r.] (12); Náwroć łie nędzna owieczko záłię

ku mnie/ á ia sie też zálie nówrocę ku thobie *RejPos* 168v, A5v [2 r.], 14, 27v, 61, 73v (96); A iedno tym sie dopuścił fynmi Bożymi zwąc/ á ty iedno owieczkami fwemi zowie/ ktorzy słucháią słczyrego á świętego głófu iego. *RejZwierc* 195v, 41 *marg*, 43, 130v [2 r.], 196, 225v, 250v, Aaa4v; *WujJud* 6, 18v, 122, 125, 150v; Ták iż nam owieczkam twoim/ tobie od Páná poruczonym/ gdy będzielz słukał świętego głófu iego/ przy tobie tákże záwždy błogósláwić będzie raczył. *WujJudConf* 18v; *RejPosRozpr* c2; *CzechRozm* 187, 204, 235v; *KarnNap* A2; *SkarŻyw* 125; żeby raczey z Chrystufem y owieczkami złe tu ćierpieli/ niżby komu inłzemu co złe⁸⁰ myślić y wyrządzać mieli. *CzechEp* 27, 74; [Św. Jan Chryzostom] od owieczek swoich CONfántinopólskich odiezdzał/ ktore ná ten czas Kácerze [...] ná błędiwą [!]/ fałszywą náukę swoię przeciągnąć chćieli *ReszPrz* 3; prózna wiárá náłzá/ nie potrzebnie męczennicy gárdlá dawáli/ nie potrzebnie ták wielcy y zacni Biskupi owieczki swoje vczyli. *ReszPrz* 98, 7, 105; *ReszList* 149, 174, 186 [4 r.]; *ArtKanc* C17, H2, K15, N16, N18 (8); *GrabowSet* P4; dayże mu to/ áby owieczki łobie zwierzone/ náuką y przykładem pożytecznie páłł: áby potym z trzodą śwá do żywotá wiecznego przylzedł. *LatHar* 625, 325, 645, 677; oni krolowie y Celárze/ y Monárchowie włzytkiego swiátá/ ktorzy [...] owce Chrystufowe [...] požeráli: potym [...] do tych owieczek ktore zábijáli/ ćisnęli się y wpráłzáli *SkarKazSej* 679b.

W połączeniu szeregowym (1): Iuż winniczka swoią/ iuż owieczkami/ iuż látorołkami/ iuż nákoniec wdzięczną oblubienicą swoią názywáć gi [*Chrystus człowieka*] raczy. *RejAp* 198v.

W przeciwstawieniu: »owieczka ... kozieł« (1): Azáłz nie lepiej być rołkołzną owieczką Páńską niżli kozłem śmierdzącym? *RejZwierc* 131.

W charakterystycznych połączeniach: owieczka *cierpliwa, duchowna, mdła, miła* (8), *mizerna, nędzna* (27), *krwią świętą odkupiona, odłączona, oślepią, pokorna, poruczona* (7), *prawdziwa* (5), *rozkoszna, stracona* (4), *święta* (2), *uboga, uciśniona, wdzięczna* (10), *wybrana, zginęła* (2), *zlecona, zwierzona* (4); *owieczek gromadka, społeczność; owieczek pasterz* (9); *owieczki paść* (10), *poruczyć, rządzić, sprawować, stanowić, uczyć, zlecić*.

Wyrażenia: »błędna, obłądzona, obłądliwa, zabłądzona, błędząca owieczka; owieczka (, ktora) się obłądziła; omylna owieczka« (9:3:2:2:1;3:1): *RejAp* BB3; Pan obiecuie y błędne owieczki przywieść do łtádá fwego. *RejPos* 124v *marg*; ná káżdą godzinę czekał polepśzenia/ náwroczenia/ á lepszey gotowości/ obłądliwey oney owieczki swoiey. *RejPos* 342v, 7, 141, 147v, 148, 168v [2 r.] (19); *ReszList* 142.

»owieczka (Pana) Chrystusowa, pańska (a. Pana), boża (a. boska)« [*szyk* 43:2] (21:20:4): że IchM náuką swá dusz naszych nie zwodzą z dobrej drogi, ale pasą na dobrych paszach jako owieczki boskie *DiarDop* 100; Páłterze sł/ ktorzy nád trzodą Páńską tzuia/ y tzyłtym pokármem słowá Bożego/ Owieczki Páná Krystufowe karmią *KrowObr* 4, 37, 80 *marg*, 99v, 130, Rr2v; *OrzList* g4v; ktorzych Owieczek Páná Krystufowych/ nigdziey indzie niemáłz/ iedno w łpráwie Papielkiew. *OrzRozm* F3; Obudźże sie iuż thedy káždy nędzny páłterzu tych owieczek Páńskich *RejAp* 36v, 12v, 35v, 36, 37 [3 r.], 39, 76v; Co sł fałszywe páłtwiłka owieczek Páńskich. *RejPos* 123v *marg*, 169, 338v, 346 [2 r.]; *RejZwierc* 39v, 131, 186; Aleć iedno te sł prawdziwe owieczki Boże/ ktore iednego Páłterzá Rzymłkie⁸⁰ słucháią *WujJud* 18v, 18v *marg*, Mm8v; *RejPosWstaw* 42; *CzechRozm* 248v; ták ij [*swój urzqd*] łpráwuiá/ że máły z niego Páńskie Owieczki/ y oni słmi pożytek/ á my wielką záłóć odnóić

mułimy. *KarnNap* A2; *CzechEp* 21, 23, 42, 370, 425; Po czym też łatwie poznąć/ kto ieft z owieczek Chriřtułowych/ y do řtadká iego ćichego/ á pokornego należy *NiemObr* 18, 43, 180 [2 r.]; *ReszPrz* 103; *ReszList* 144, 154; *LatHar* 513.

»niewinna owieczka« (4): *RejAp* 39; iáko wierny pořeł á wierny káznodzieiá może wiele vczynić pożytku w tych niewinnych owieczkach Pánu řwemu *RejPos* 277v, 122v; *CzechEp* 21.

»stadko owieczek; owieczka stada« (1;1): *RejPos* 281; On go Pánem y dziedźicem wřyřtkiego vczynił y Pářterzem pořtánowił nád řtadkiem owieczek řwych *CzechRozm* 203v.

»wierna owieczka« (22): ktory [*Krystus*] [...] przed řrogim Sądem oycá řwego/ wřyřtki wierne y wybráne řwoie owietzki vřpřawiedliwia *KrowObr* 180v; áby řie nigdy od niego [*Chryřtusa*] nie obłádzily wierne owietzki iego/ áż do przyřcia iego. *RejAp* BB3, 22v, 37 [3 r.], 39, 177, Dd2, Ff3; *RejPos* 30, 31, 106v, 122v, 123 (12).

»owieczka zboru Chryřtusowego« (1): Ale to przedřię zá tym iřć nie może/ žeby iuż teź dla tego owietzki zboru Chriřtułowego woiowác miáły. *CzechRozm* 253v.

Szeregi: »owieczka, (i) baran(ek)« [*řzyk* 2:1] (3): gdy mu [*Chryřtus papieřowi*] rzeł w ořobie Piotrowey: Pás báránki moie: Pás owietzki moie. *Wujřud* 123; Chryřtus Pan nář Piotrá S. iednym y nawyřřym Pářterzem vczynił wřyřtkich owieczek y báránow řwoich. *SkarJedn* A7v [*idem*] 63.

»braciszek, (a) owieczka« (2): Azař go [*wiernego*] nie zowie braćiřkiem řwoim/ owietzká řwoiá *RejPos* 25, 147v.

»owieczka a człowiek« [*řzyk* 1:1] (2): Iż gdy obaczy [*Chryřtus*] nędznego człowieká á tę nędzną owietzkę řwoię/ á oná řie obłádzilá od řthádá iego/ á od řpołecznořci řwiętych á przebránych iego *RejPos* 168v, 168v.

»dziatki a owietzki« (1): Iż nas rżádzi á řpřawuie iáko dziatki á iáko owietzki řwoie pod řwięthym kroleřtwem řwoim *RejAp* 97v.

»kořcioły a owietzki« (1): wiele řie thákowych [*řług kořcielnych*] náyduye dziřieyřzych złych á zepřowánych czářow/ ktorzy gdy řie im co z lepřzym pożytkiem ich řámych trářia/ wnet opuřczáię/ dla márnego pożytku/ zwierzone řobie kořcioły á owietzki Páná Kryřtułowe *RejPosWstaw* 42.

»ani řługa, ani owietzka« (1): A ktora řłucha gřořu naiemniczego á omylnego człowieká řwiátá tego/ iuż tho nie ieft áni řługá áni owietzká iego. *RejAp* 191.

»stadko a owietzki« [*řzyk* 3:1] (4): *RejPos* 124v, 345; O nędzny bálwánie á mizerny naiemniku/ kthory widziř tuż nie dáleko wilká przychodźącego/ á nie thylko przychodźącego/ ále iuż málo nie pod oczymá thwemi drapieźącego řtadko á owietzki Páňřkie/ tobie zwierzone á poruczone *RejZwierc* 186, 41.

»ucznie abo owietzki« (1): A Chriřtus Pan/ nie dla tegoć przyředł/ žeby vcźnie řwe/ ábo owietzki/ ktore mu dał Bog y Oćiec iego do ręku/ ná řwiát wprowadzał *CzechRozm* 250.

d) *Człowiek łagodny, niewinny, słaby, bezbronny* (20) : powiedziáł [*Dawidowi*]/ ižeř ty to ieft ten obřity człowiek/ ktoryř wziął owietzkę niewinnemu Vriářzowi/ [...] to ieft włáfná żonę iego *RejZwierc* 204v; gdy [...] do Medyolánu z řwego kłářtoru [...] iáchał: řługá dyabelřki Heretyk [...] ná onę owietzkę ćicha/ á bronni niemáięcą vderzył *Skarřyw* 373; *CzechEp* 309.

W powtórzeniu intensyfikującym (1): Przefto o Owietzki/ Owietzki/ nie frebrem ani złotem/ ále nadroflífzã krwiã Pánã Iezu Kryftã wykupione/ Vciekaycie/ vciekaycie/ co na dáley od thych Wilkow drapieźnych *KrowObr* 37.

W przeciwstawieniach: »owieczka ... wilk (4), kozieł« (5): *KrowObr* 37 [2 r.]; gdy iuz óftáthečníeyfzym fãdem fwoim bẽdzye raczył oddzielić Kozły od Owieczek fwoich *RejAp* 160v; Iáko do Bogã fwego wzdychałã/ iáko owieczká onã ná weście fię wilkow bałã/ rozmyślãniu czytelnikã poruczã. *SkarŻyw* 444, 341.

W charakterystycznych połączeniach: owieczka cicha, broni nie mająca.

α) *O Chrystusie (2)* : O Panie Iezu Kryfte owieczko niewinności *OpecŻyw* 135v.

W przeciwstawieniu: »owieczka ... wilk« (1): Ach moy mily fynu/ ij czemuśmy cie do Ieruzalem pufcili/ owieczkę między wilki/ miłofciwé⁶⁰ między okrutniki. *OpecŻyw* 110v.

β) *O duszy ludzkiej (10)* : Co ma czynić gdy nie ma wirenego [!] páfterzã nędzna owieczká. *RejPos* 124v marg, 20.

W charakterystycznych połączeniach: owieczka nędzna (4), wdzięczna.

Wyrażenie: »niewinna owieczka« (2): Widziš ze páfiesz onę niewinnã owieczkę dufzyczkę fwoię/ á wilk okrutny [...] ftoi nád thobã/ krãdnie fię do ciebie/ iákoby iã v ciebie wyludził ábo wydãł *RejPos* 20, 20.

Szeregi: »owieczka, (a, to jest) duszyczka« (1): A co nawięcey/ páfiesz onę wdzięcznã owieczkę fwoię onę niewinnã dufzyczkę fwoię/ którã tobie Pan twoy dał y poruczył w opiekę twoię. *RejPos* 124, 20, 124v [3 r.], 125, 196.

»owieczka abo trzoda« (1): vcz fię iáko thu fłyfzyfz od thych páfterzykow/ ábyš zãwždy czuł á ftrzegł tey niewinney owieczki fwoiey/ ábo trzody fwoiey/ iefli iákã małz od Pánã fwego poruczonã. *RejPos* 20.

e) *Ofiara (1)* :

Wyrażenie: »owieczka duchowna« = *modlitwa (1)*: niełãfkãwã twarzã ná chrome y niedołączne ofiãry P. Bog v Máláchialzã Prorokã poglãdał; przetož chcęc tu/ czytelniku naboźny/ ná końcu przypomnieć/ w iákiey fãdzãwce płokãc y omywãc małz te owieczki duchowne/ ktore fię ná cześć y ná chwałę Bożã duchownie zãbijãiã y pałã. *LatHar* [+9].

2. [bot. *Ranunculus L.* (Rost: jaskier); roślina zielna z rodzaju jaskrowatych w wielu odmianach [pl]: Kožia drześć/ Rauunculus [!] candidus minor. Mercenblumen/ Aprillenblumen. Schneebumen. Owieczki/ *Ranunculus candidus maior*. Grofz Schneweifzblumenn *SienHerb* K2#.]

3. [bot. *Trifolium arvense L.* (Rost: owieczki); koniczyna polna; roślina roczna lub dwuletnia z rodziny motylkowatych (*Papilionaceae*); *lagopus vulgo lagopodium et pes leporinus Cn* [pl]: *Leporinus pes*, *Lagopus*. Zãięcza nożká, álbo Owieczki [...] ZOwã to Ziólko drudzy owieczki iz między trzemã líftkãmi/ czwarté iefł kołmáté iáko owcã [...]. Roście to źiele ná łãkach/ y ná mieyfçãch ogrodnych *UrzędowHerb* 186 (Linde).]

Synonimy: **2.** *jaskier*; **3.** *koteczki*, »zajęcza nożka«.